

TRI MOĆNE ŽENE

– odlomak iz romana –

A onaj što ju je dočekaao ili se kao slučajno pojavio na pragu svoje velike kuće od betona, u silini svetlosti najednom tako zaslepljujuće da je njegovo telo odeveno u belinu delovalo kao da je stvara i širi oko sebe, taj čovek što je tamo stajao, omalen, otromeo, isijavajući beli sjaj poput neonke, taj čovek što se ukazao na pragu svoje glomazne kućerine nije imao više ništa, smesta pomisli Nora, od one naočitosti, one stasitosti, one mladosti nekada tako čudesno postojane da se činila neprolaznom.

Držao je prekrštene ruke na trbuhu i u stranu nagnutu glavu, a ta glava je bila seda i taj trbuh ispupčen i otromboljen pod belom košuljom, iznad kaiša žućkastobelih pantalona.

Bio je tamo, ovenčan ledenim blistavilom, a na prag svoje nadmene kuće zacelo beše pao sa grane nekog od flamboajana¹ razbokorenih u bašti jer, pomisli Nora, ona je toj kući prilazila budno motreći kroz rešetkastu ogradu na ulazna vrata i nije videla da se otvaraju oslobađajući prolaz njenome ocu – a gle, on joj se ipak pokazao u smiraj dana, taj čovek tako bleštav i propao, kome kao da je neki čudovišni udarac maljem po glavi stukao one skladne proporcije kojih se Nora sećala, i sveo ga na bezvratog debeljka, nabijenih i kratkih nogu.

Nepomičan ju je gledao kako se približava i ništa u njegovom kolebljivom, pomalo izgubljenom pogledu nije odavalo da je očekivao njen dolazak ni da ju je bio pozvao, i uporno molio (ukoliko je takav čovek, razmišljala je ona, uopšte sposoban da preklinje za bilo kakvu pomoć) da ga poseti.

On jednostavno beše tu, pošto je možda sleteo jednim zamahom krila sa debele grane flamboajana što je žutom senkom zakriliu kuću, da bi tromo aterirao na prag od ispućalog betona, i činilo se da je samo puka slučajnost navela Norine korake ka ogradi baš u tom trenutku.

A taj čovek koji je vazda bio u stanju da prikaže svako sopstveno moljakanje kao da njega neko za nešto moli gledao ju je kako gura kapiju i upada u baštu, sa izrazom na licu nekog malčice neprijatno iznenađenog domaćina što pokušava to da prikrije, zaklanjajući oči dlanom na čelu iako veće već beše okupalo tamom prag koji je pak osvetljavala njegova čudnovata, svetleća i električna pojava.

– Gle, to si ti, izbaci on svojim muklim, slabim glasom, dosta nesigurnim na francuskom iako je njime odlično vladao, kao da je gordo znanje izvesnih teških grešaka što ih treba izbegavati, koje je oduvek imao, na koncu proizvelo podrhtavanje samog njegovog glasa.

Nora ne odgovori.

¹ Franc. *flamboyant*, lat. *Delonix regia* ili *Poinciana regia*, tropsko drvo u obliku suncobrana, visine do petnaest metara, čiji cvetovi u plamenim ili zlatnožutim buketima potpuno prekrivaju grane. (*Prim. prev.*)

Samo ga ovlaš zagrlji, bez privijanja na grudi, setivši se da on mrzi fizički dodir kad joj se mlitava koža njegovih ruku gotovo neosetno izmigolji pod prstima.

U magnovenju kao da oseti zadah memle.

Miris koji je dopirao od bujnih, svelih cvasti krupnog žutog flamboajana što je pružao grane preko ravnog krova kuće i u čijem lišću je možda svijao gnezdo taj tajanstveni i nadobudni čovek, vrebajući, pomislila je Nora sa osećanjem nelagode, i najtiši bat koraka koji se približavaju ogradi, spreman da uzme zalet i nespretno se postavi na prag svog prostranog obitavališta sa zidovima od golog betona, ili je dopirao, taj miris, od samog tela ili odeće njenoga oca, od njegove staračke kože, naborane i pepeljaste, nije znala, ne bi umela da kaže.

Jedino je mogla potvrditi da je toga dana nosio, da bez sumnje još i sada nosi, mislila je, onu pogužvanu košulju isflekanu krugovima znoja, i da su mu pantalone pozelenele i izlizane na kolenima gde su se gadno okesile, bilo da je, preteška ptičica, svaki put pao kad bi dotakao tlo, bilo da je, mislila je Nora sa pomalo umornim sažaljnjem, i on takođe postao, na kraju krajeva, jedan aljkav starac, ravnodušan ili slep na nečistoću iako je zadržao navike izvesne konvencionalne elegancije, odevajući se kao i uvek u belo i u boju svežeg maslaca, i nikada se nigde ne pojavljujući, čak ni na pragu sopstvene nedovršene kuće, pre nego što zategne čvor svoje kravate, ma iz kakve prašnjave odaje da je mogao izaći, ma sa kakvog ocalog flamboajana da je mogao sleteti.

Nora, koja je dolazila sa aerodroma i beše uzela taksi, a zatim je dugo pešačila po vrućini jer je bila zaboravila tačnu adresu svoga oca i uspela ju je pronaći samo tako što je prepoznala kuću, osećala se sva ulepljena i prljava, unižena.

Imala je zelenu haljinu boje lipe, bez rukava, dezeniranu žutim cvetićima dosta sličnim onim što su opadali sa flamboajana i zasipali prag, i ravne sandale iste nežnozelene boje.

I zapazi, potresena, da otac na nogama ima plastične japanke, on kome je uvek bilo pitanje časti, činilo joj se, da pred druge izlazi isključivo sa ulaštenim cipelama, bež ili sivkasto belim.

Je li zato što taj razdrljeni čovek beše izgubio svako pravo da je gleda kritičkim ili razočaranim ili strogim pogledom, ili zato što se ona, sa svojih zrelih trideset osam godina, više nije povrh svega brinula kakav će sud izazvati njena pojava, tek, ona u svakom slučaju pomisli da bi joj bilo užasno neprijatno, da bi umrla od sramote da je, petnaest godina ranije, izašla ožnojena i umorna pred svoga oca čiji fizički izgled i držanje tada nije narušavao ni najmanji znak slabosti ili osetljivosti na žegu, dok joj je danas to bilo sasvim svejedno i čak je bez ikakvog ustručavanja pokazala ocu ogoljeno lice koje se caklilo, jer nije našla za shodno da ga u taksiju napuderiše, govoreći sebi, iznenađena: Kako sam samo mogla pridavati značaj svemu tome, još govoreći sebi sa malo jetkom, malo osvetoljubivom veselošću: E neka misli o meni šta god hoće, jer prisećala se okrutnih, uvredljivih primedbi, što ih je taj superiorni čovek izgovarao sa takvom lakoćom kada bi ona i njena sestra, još kao devojčurci, dolazile da ga posete, a koje su se sve odnosile na njihov nedostatak elegancije ili odsustvo ruža na njihovim usnama.

Sada bi mu tako rado rekla: Jesi li ti uopšte svestan da si nam se obraćao kao da smo žene, i kao da nam je dužnost zavodjenje, a mi smo bile obične klinke i bile smo ti kćerke.

Volela bi da mu to kaže sa lakoćom, uz jedva primetan prekor, praveći se da je to bio samo jedan vid pomalo grubog očeovog humora, pa da se zajedno tome smeju, on sa trun-
kom pokajanja.

Ali videvši ga gde tamo stoji u plastičnim japankama, na betonskom pragu zasutom
cvetovima koji trule, a koje je možda on stresao kada je zamahom teškog i umornog krila
napuštao flamboajan, ona shvati da on ništa više nije zainteresovan da je zagleda i da iz-
nese ocenu o njenoj spoljašnjosti nego što bi bio u stanju da čuje, da razume i najuporniju
aluziju na bezobrazne primedbe što ih je nekada izricao.

Imao je upalo oko, dalek i pomalo ukočen pogled.

Onda se ona zapita seća li se on uopšte da joj je pisao moleći je da dođe.

– Da uđemo?, reče ona prebacivši putnu torbu na drugo rame.

– Masek!

On pljesnu rukama.

Ledeni, skoro plavičasti sjaj koji je širilo njegovo nezgrapno telo kao da je postajao jači.

Jedan starac u bermudama i poderanoj polo košulji, bosih nogu, izađe iz kuće čilim ko-
rakom.

– Uzmi torbu, naredi Norin otac.

Zatim, obrativši se njoj:

– Ovo je Masek, zar ga ne prepoznaješ?

– Mogu sama da nosim svoju torbu, odseče ona, smesta zažalivši zbog tih reči koje su
mogle samo uvrediti slugu naviknutog, uprkos svojim godinama, da podiže i prenosi i naj-
nezgodniji teret, pa mu je onda pruži sa takvom silovitošću da on, nepripremljen, posrnu,
pre nego što se uspravi i zabaci torbu na leđa, a zatim, poguren, uđe u kuću. Kad sam po-
slednji put dolazila, bio je Mansur, reče. Maseka ne poznajem.

– Koji Mansur?, odvratila otac sa najjednom odsutnim, zapanjenim izrazom lica koji nika-
da ranije kod njega nije videla.

– Ne znam mu prezime, ali taj Mansur je ovde živio godinama, reče Nora koja je malo-
pomalo počela osećati da je obuzima neka lepljiva, zagušljiva teskoba.

– Onda je to možda bio Masekov otac.

– A, ne, promrmlja ona, Masek je isuviše star da bi bio Mansurov sin.

I kako je otac sve više izgledao smeten, i činilo se da samo što se nije zapitao ne poigra-
va li se to ona s njim, Nora brzo dodade:

– Ali to zaista nema značaja.

– Ja nikada nisam držao nikakvog Mansura u svojoj službi, varaš se, reče on sa jednim
finim nadmenim, prezrivim osmehom, koji, kao prvotno ispoljavanje one stare očeve lič-
nosti, premda ju je taj oholi smešak oduvek nervirao, zagreja Norino srce, kao da je bilo
važnije da se ovaj uobraženi čovek i dalje inati da njegova bude poslednja nego da bude
u pravu.

Jer beše sigurna da je uz oca dugo godina bio jedan Mansur, marljiv, strpljiv, efikasan,
pa i ako njena sestra i ona nisu dolazile u tu kuću, još od detinjstva, više od tri ili četiri
puta, sve u svemu, u njoj su viđale Mansura, a nikada ovog Maseka nepoznatog lica.

Tek što je ušla, Nora oseti u kojoj meri je kuća bila prazna.

Sada je bila noć.

Veliki salon beše mračan, tih.

Otac upali jednu stojeću lampu, i škrta svetlost, kakvu šire sijalice od četrdeset vati, otkri u središtu prostorije dugački trpezarijski sto sa staklenom pločom.

Na zidovima premazanim hrapavim malterom Nora prepoznala uramljene fotografije turističkog sela koje je otac posedovao, kojim je upravljao i koje mu je donelo bogatstvo.

Veliki broj ljudi vazda je živeo kod tog čoveka gordog na svoj uspeh, ne toliko veliku dušnog, oduvek je mislila Nora, nego ponosnog što je mogao pokazati kako je sposoban da primi pod svoj krov te izdržava braću i sestre, nećake i nećakinje, razne rođake, tako da Nora nikada nije videla veliki salon pust, bez ikoga, ma koje beše doba dana kada bi se u njemu zadesila.

Povazdan su se deca valjuškala po kaučima, izbačenog trbuha kao presićene mačke, muškarci su pili čaj gledajući televiziju, žene su se vrmale od kuhinje do soba.

Te večeri, napuštena prostorija surovo je razotkrivala tvrdoću svojih materijala, blistave podne pločice, cementirane zidove, uski pervaz prozorā.

– Supruga ti nije tu?, upita Nora.

On izvuče dve stolice velikog trpezarijskog stola, privuče ih jednu drugoj, zatim se predomisli, vrati ih na svoje mesto.

Uključi televizor pa ga isključi i pre nego što je uspela da se ukaže bilo kakva slika.

Kretao se stružući japankama po popločanom podu, ne podižući stopala.

Usne su mu blago podrhtavale.

– Otputovala je, izusti najzad.

Oh, pomisli Nora zabrinuto, ne usuđuje se priznati da ga je verovatno napustila.

– A Soni? Gde je Soni?

– I on isto, istisnu on u jednom dahu.

– Soni je oputovao?

I to što se otac koji je imao toliko žena i toliko dece, što se taj čovek bez osobite lepote, ali sjajan, dovitljiv, nemilosrdan i brz i koji je, otkako se izvukao iz bede, uvek živeo okružen celim jednim malim društvom, zahvalnim i potčinjenim otkako se beše učvrstilo njegovo bogatstvo, što se taj razmaženi čovek našao sam i možda napušten, pothranjivalo je kod Nore, i protiv njene volje, neku staru i nejasnu srdžbu.

Činilo joj se da je otac konačno dobio lekciju koju mu je život morao ubaciti u srce mnogo ranije.

Ali kakvog kova beše ta lekcija?

Osećala se, razmišljajući ovako, podlom i zlom.

Jer ako je njen otac pružao krov nad glavom interezdžijama, ako njen otac nikada nije imao pravih prijatelja ni iskrenih žena (sa izuzetkom njene sopstvene majke, mislila je Nora) pa čak ni dece koja su ga volela, i ako je ovako ostareo, unižen, bez sumnje manje uspešan, bazao usamljen po svojoj mračnoj kući, u čemu bi to okrepilo jedan moral dostojan poštovanja, jedan apsolutan moral, i zašto bi Nora sebi na tome čestitala, sa svoje vrle visine ljubomorne kćeri koja se napokon osvetila što nikada nije pripadala krugu osoba bliskih svome ocu?

Osetivši se uskogrudom i zlom, sada se stidela svoje vruće, oznojene kože, svoje pogužvane haljine.

Kao da bi zauzdala rđave misli, kao da bi se uverila da on neće dugo ostati sam, ona upita.

- Soni se uskoro vraća?
- Reći će ti sam, prošaputa otac.
- Kako to, ako nije ovde?
- Masek!, viknu on pljesnuvši dlanom o dlan.

Žuti cvetići flamboajana zalepršase s njegovih ramena ili s potiljka na popločani pod i krajičkom japanke, žustrim pokretom, on ih zgnječi.

Noru tada prože osećaj da on to gazi njenu haljinu posejanu sličnim cvetićima.

Masek stiže gurajući kolica natovarena činijama, tanjirima i escajgom i stade da postavlja sve to po staklenom stolu.

- Sedi, reče otac, da jedemo.
- Idem prvo da operem ruke.

Opet je prepoznala u svom sopstvenom tonu onu odsečnu govorljivost koja je nije obuzimala ni sa kim drugim sem sa ocem i kojoj je bio cilj da predupredi svaki pokušaj sa njegove strane da naredi Maseku, a nekada Mansuru, da obavi ono što se ona spremala da obavi, znajući da on toliko mrzi gledati svoje goste kako se u njegovoj kući poduhvataju i najmanjeg poslića i na taj način kao da sumnjaju u sposobnosti njegovih sluga da je bio kadar da joj kaže: Masek će oprati ruke za tebe, i ne mogavši ni zamisliti da ona neće poslušati kao što su ga uvek slušali mladi ili stari oko njega.

Ali otac jedva da ju je i čuo.

Behu seli, on je odsutnim pogledom pratio Masekove pokrete.

Zapazila je da mu je koža crnkasta, manje tamna nego ranije, bez sjaja.

On zevnu poput psa, tiho, razjapljenih usta.

Ona tog trena bi sigurna da slatkasti smradni miris koji beše osetila na pragu dolazi u isti mah od flamboajana i od očevog tela jer taj čovek je ceo celcat greznuo u polaganom truljenju narandžastožutih cvetova – taj čovek, pomisli ona, koji je nekada toliko vodio računa o čistoti svoje spoljašnjosti, koji se parfimisao samo najotmenijim esencijama, taj sujetni i nemirni čovek koji nikada nije hteo da se oseća svojim istinskim mirisom!

Jadnik jadni, ko bi za njega pomislio da će postati stara debela ptičurina što tako nespretno uzleće i tako jako zaudara?

Izvornik: Marie Ndiaye, Trous femmes puissantes, Gallimard, Paris, 2009.

(Sa francuskog prevela Vesna Cakeljić)